

V. AHOL DOLGOZTAM

1. Épületgondok

a) *Államosítottak bennünket*

Az épületet az 1952. év január havában államosították. Ez azt jelentette, hogy az épületet a Békés megyei Ingatlankezelő Vállalat Orosházi Kirendelt, sége kezelésébe adták, de azt is, hogy a benne lakó Schwarcz-családnak lakbért kellett fizetni, s ezzel a lakással az orosházi múzeum már nem rendelkezik. Felettes hatóságunkhoz, a Múzeumok és Műemlékek Országos Központjához fordultam azzal a kéréssel, engedjék meg, hogy az épületet saját kezelésbe vegyük. A MMOK az épület átadásának engedélyezését a Helyiipari Minisztériumtól kérte, ahol a kérésünket teljesítették. Utasítására a Járási Tanács Végrehajtó Bizottságának II. Igazgatási Osztálya 809.17/1953. szám alatti véghatározatával a Múzeumot erről értesítette. Ezzel az épület kezelője a Múzeumok és Műemlékek Országos Központja lett.

1958. január 5-én Schwarcz János és nővére, Szász Margit egy beadványt írt az orosházi múzeumnak, amelyben kérték, hogy méltányosságból 1958. január 1-ével mentse fel őket a lakbérfizetés kötelezettsége alól. A kérést 9/1958. szám alatt azonnal pártfogólag felterjesztettem a Múzeumok Központi Gazdasági Igazgatóságához. Javasoltam azt is, hogy az eddig befizetett lakbér összegét a nevezettek kapják vissza. A Gazdasági Igazgatóság 704/1958. G. I. szám alatt arról értesített, hogy a Schwarcz-családot felmenti a lakbérfizetés alól, de az eddig befizetett lakbér visszafizetését nem áll módjában engedélyezni. Miután az épület kezelését a Múzeumok és Műemlékek Országos Központjától idők folyamán a Művelődésügyi Minisztérium Múzeumi Főosztálya, majd ettől a Békés megyei Múzeumok Igazgatósága vette át, 1/1965. szám alatt a Békés megyei Múzeumok Igazgatóságát arra kértem, hogy forduljon az Orosházi Járásbírósághoz, mint Telekkönyvi Hatósághoz, hogy az 1382 betétszámú és 1885 helyrajzi számú, Orosháza III. ker. Dózsa György utca 9. szám alatti épületének a kezelőjogát a Békés megyei Múzeumok Igazgatósága javára jegyezze be. Ez meg is történt, s erről az Orosházi Járásbíróság, mint Telekkönyvi Hatóság 54/1965. tk. szám alatt értesített. Ezzel ezen a területen is rendet teremtettünk.

b) *Terveink a múzeum épületében levő lakás átvételére*

Az 1957. év végén egy minisztériumi kiküldöttnek megemlítettem, hogy Schwarcz János Budapestre szeretne költözni, s lakásrészét készséggel átengedné a múzeumnak, amennyiben felköltözéséhez megfelelő összegű támogatást nyújtunk. A Múzeumok Központi Gazdasági Igazgatósága az összes érdekeltekkel megtárgyalta és 118/8.339/1958. szám alatt közölte: jelenleg nincs lehetőség a költöztetés és lakásvásárlás költségeinek biztosítására, annak ellenére, hogy a múzeum szempontjából a lakrész átengedése igen előnyös volna.

Négy évvel később ismét reménykedhettem abban, hogy a múzeumot sikerül bővíteni. Schwarcz Jánosnak a vele közös háztartásban élő nővére meghalt. Ezért a rokonsághoz, elsősorban Budapestre, esetleg Szegedre szeretett volna költözni. Felajánlotta kétszoba-konyha-kamra-előszobás lakását a múzeum bővítésének céljára, ha érte Budapesten vagy Szegeden 1 szoba összkomfortos lakást kap cserébe. Ha ez nem lehetséges, idegennek adja el, és az a múzeumba fog költözni. Mindezeket 34/1962. szám alatt azonnal közöltem Liptai Ervin főosztályvezetővel és javasoltam Schwarcz János ajánlatának elfogadását. Nem nyughattam: 10 nappal később hosszú beadvánnyal fordultam ebben az ügyben a Művelődésügyi Minisztérium Levéltári és Múzeumi Főosztályához. Nagyon részletesen közöltem, hogy milyen lépéseket kell tenni a lakásvásárlás során. A minisztérium 82032/62. szám alatt értesített, hogy a múzeum bővítésére előterjesztett javaslatom elfogadására sajnos nincs lehetőség. Lakást csak az esetben lehet egyéb célra igénybe venni, ha a használatba vevő szerv új lakást épít helyette. A meglévő lakások számát csökkenteni nem lehet.

Évek múlva — egy szomorú hír hallatára — immár harmadszor megcsillant a remény múzeumunk bővítésére. Albert Imre, Schwarcz János sógora, Budapestről arról értesített, hogy ajándékozónk meghalt, és rövidesen likvidálni fogják a lakást. 47/1964. szám alatt azonnal jelentettem a hírt a Megyei Igazgatóságnak. Beszámoltam arról, hogy a megüresedett lakással kapcsolatban azonnal felkerestem az orosházi ügyészség vezetőjét, és tanácsát kértem. Megtudtam, hogy a lakás felett kizárólag a Békés megyei Múzeumok Igazgatósága rendelkezik. Azt javasoltam Igazgatóságunknak, hogy feltétlenül és kizárólag múzeumunk égetően szükséges bővítésére használjuk fel. Egyébként is Schwarcz János annak idején az egész épületet a múzeumnak ajándékozta, s csak azt kötötte ki, hogy haláláig lakhasson benne. Azt is közöltem, hogy a lakáskulcs a kezemben van. Az Igazgatóság azonnal válaszolt, Úgy rendelkezett, hogy a most felszabaduló lakrészek kizárólag múzeumi célra használhatók fel. A hasznosításukra iránytmutató rendelkezéseket tett. Időközben Budapesten, az örökösöknél megbeszéltem a lakás átadásának részleteit is. A két örökös 1965. év február havában elkezdte felszámolni a lakást. Először a ruhákat viszik el, a bútorok eladása hosszabb időt igényel, de egyik szobában összerakják, s a múzeumnak egy

szobát és a konyhát, kamrát rövidesen átadják. Végül: 17/1965. szám alatt Igazgatóságomnak jelentettem a helyiségek átadásának ütemét. Március 14-én Bencze Györgyné üresen átadta a konyha, kamra, cselédszoba helyiségeket. Remény volt arra, hogy június 15-re az egyik utcai szobát is átadják. 5 nappal később jelentettem, hogy az irodát a volt konyhába le is költöztettem. Minden jel arra mutatott, hogy végre sikerült a múzeumot bővíteni. Ámde a derült égből lecsapott a villám!

c) Harc a megürült lakás birtoklásáért

1965. május 20-a előtt néhány nappal a múzeumban ajtót nyitott rám városunk egyik vezetője, mérnöke s még egy-két tisztviselője. Ijedten vettem észre, hogy a mérnök el-elmarad, s vizsgálgatja a helyiségeket. Vezetőjük mindjárt a tárgyra tért. A megürült lakást a város igénybe óhajtja venni. Igyekeztem higgadtan és okosan érvelni: a múzeumunk létfontosságú érdeke a múzeumbővítés. Nem használt! Erre kijelentettem, hogy beköltözöm én a lakásba. A vendégem erre jót nevetett, nem hitte el, tudván azt, hogy nekem családi házam van. Azonnal elmentem a főügyészhez, és ismét tanácsát kértem. Azt tanácsolta, keressem fel a Megyei Tanács lakásügyekkel foglalkozó osztályvezetőjét, és kérjem, szolgáltasson igazságot. Másnap már ott teremtem. Olyan őszintén mondtam el bajunkat, mint ahogy elmondja panaszát a beteg az orvosnak. A következő tanácsot adta: A Békés megyei Múzeumok Igazgatósága nyilvánítsa szolgálati lakássá a kérdéses lakást. Írásban kérjem részemre való kiutalását. Aztán költöztem bele. Az Igazgatóságon 26/1965. szám alatt beadtam a szolgálati lakásra való igényemet, és 229/1965. szám alatt azonnal a kezembe is nyomták. Másnap korán reggel egy félszoba bútortal beköltöztem a kiutalt lakásba. Nyomban beadtam a rendőrségen a kitöltött lakásbejelentő űrlapot. Néhány napon keresztül nagyon izgultam. Egyszer telefonon a Tanácsházára hívtak. Belépésemkor mindjárt a tárgyra tértek. Erre egyszuszra elmondtam: a múzeum épülete saját kezelésünkben van, a benne lévő lakás felett kizárólag a mi igazgatóságunk dönt, az pedig szolgálati lakássá nyilvánította. Kértem a kiutalást és megkaptam, beköltöztem és a rendőrségen bejelentkeztem. Megálltam, mert mindent elmondtam, és a levegőm is elfogyott. „Ennek még folytatása lesz!” — hallottam. „Állok elébe” — mondtam és eltávoztam! Néhány nap múlva a tanácsot adó Farkas Pál megyei osztályvezető Orosházán járt, s fölvilágosította a Városi Tanácsot.

Majd egy évig laktam a múzeumban lévő lakásban. Ha a kockázatvállalás másik oldalát, családi helyzetünk megítélését nézzük, a Schwarczlakás elfoglalásával családom is áldozatot hozott, mert a múzeumban lévő lakásba csak én jelentkeztem be, és Zoltán fiammal laktam, míg a családom többi tagja a Kőrösi Csoma Sándor utcai családi házukban maradt. Természetesen ettől függetlenül a család együtt élt.

A Békés megyei Tanács Végrehajtó Bizottságának Igazgatási Osztálya

6161—2/1966. szám alatt arról értesítette a Békés megyei Múzeumok Igazgatóságát, hogy a múzeum fejlesztése érdekében Orosháza Város Tanácsa V. B. nem lakást szolgáló helyiségekből alakított ki azonos értékű cserelakást a lakásalap kártalanítás céljára, ezért a múzeumban lévő szolgálati lakást múzeumi célra kiutalta. Ezt a határozatot Orosháza Városi Tanácsa is megkapta. — Természetesen örömmel kiköltöztem a lakásból, s azt a múzeum céljaira használtuk fel. Ezzel eldől a nagy per. Megnyugodtam.

2. Épületünket a jó gazda gondosságával kezeltük

a) *Tatarozás — karbantartás*

200/1960. szám alatt a következő beadvánnyal fordultam a Múzeumok Központi Gazdasági Igazgatósága Műszaki Csoportjához. Az elmúlt hónapokban a gondos gazda szemével felmértem az épületünk, raktárhelyiségünk és a telek kerítésének állapotát. Az első pillanatban jó karban lévőnek látszottak, alaposabb vizsgálat után kiderült, hogy tatarozásra szorulnak. A javítások elhalasztása feltétlenül káros következményekkel járna. Szerencsére a Műszaki Csoport ellenőre Orosházán járva megerősítette megállapításaimat, és szóban felhatalmazott arra, hogy az orosházi Építőipari Ktsz-szel készíttessen részletes költségvetést. A költségvetést a fenti számú beadványomhoz csatoltam. A feltétlenül szükséges munkákat sürgősségi sorrendben felsoroltam. Az épületek összes nyílászárói külső felének mázolása és minden helyiség festése a legfontosabb. Sorrendben utána a 31 m hosszú téglakerítés készítése és a 18 m hosszúságú deszkakerítés következik. A sort a tető bádogcsatornázása zárta le. E munkák 43 000 forintos költségvetés keretében elkészültek. Az építető annak idején elmondta, hogy az alap és a lábazati falak részére mészkövet rendelt, és helyette puha homokkővet szállítottak. A fagyok elmúltával nem győztük a fal tövénél a járdát söpörni. Ezért minden koratavasszal nyírfasöprűvel jó erősen lesöpörtem a hullani készülő homokkő darabkákat. Később a fagyok elmúltával kalapáccsal gyengén megkopogtattam a lábazat köveinek felületét és erősen megsöpöriztem. De egy másik karbantartási feladatra is rájöttem. Gyors esőzés után a palatető itt-ott befolyt. A szakemberek sem tudták megjavítani. Minden nagyobb esőben felmentem a padlásra, és kisebb-nagyobb edényt tettem oda, ahol csurgott a tető. Vagy palákat fektettem le, hogy a lehulló esőcseppek szétszóródjanak. Kevés fáradsággal megmentettem a helyiségeink mennyezetét a beázástól.

b) *A fertőző könnyező fagombával is hadakozni kellett*

Az 1960-as évek vége felé arra lettünk figyelmesek, hogy a volt Schwarzféle konyha és cselédszoba parkettái között valamiféle kúszónövény ütötte fel a fejét. Valahogyan megtudtuk, hogy egy veszedelmes, fertőző gomba,